

Editorial

Nevoia de reglementare

Activitatea bancară este o activitate concretă care implică întâlnirea dintre cererea tot mai largă și mai diversificată de servicii bancare pe care atât persoanele fizice, cât și cele juridice o simt și oferta la fel de largă și diversificată pe care instituțiile de credit înțeleg să o pună la dispoziția clientelei.

Gama de servicii oferite cuprinde atât pe cele acordate de către instituțiile de credit, persoane juridice române și sucursalele din România ale instituțiilor de credit, persoane juridice străine, cât și de numeroase instituții de credit intrate pe piața autohtonă pe baza pașaportului european. Diversitatea de oferte nu poate fi decât benefică într-o țară care timp de decenii nu a avut prilejul să o afile, iar consumatorul român nu putea avea acces decât la oferta limitată a unicei instituții îndrituite să servească persoanele fizice din România. Pornind de la punctul zero pe care l-a reprezentat piața bancară din România de la începutul anului 1990, situația actuală a sistemului bancar nu constituie doar o surpriză plăcută, ci mult mai mult, accesul la multiplele oferte pe care astăzi componentele sistemului le pune la dispoziție clientelei.

O astfel de perspectivă trebuie să mulțumească, în egală măsură, ambele părți. Ea nu se poate limita, pe de o parte, la entuziasmul clientelei în fața ofertei prin care aceasta poate avea acces rapid la obținerea de credite, poate, uneori, cu foarte mare ușurință (chiar numai pe baza actului de identitate), iar pe de altă parte, la un entuziasm similar al managementului băncilor, în fața dorinței creșterii în mod susținut a profitului. Indiscutabil, entuziasmul ambelor părți este justificat. Ce poate fi mai mulțumitor pentru o persoană, potențial client, decât obținerea cât mai rapidă și cu un minimum de documentație solicitată de credite care să-i satisfacă diverse necesități? Și reciproc, ce poate fi mai mulțumitor pentru conducerea unei bănci decât obținerea unui profit care să satisfacă acționariatul, care urmează să aprecieze managementul instituției, creșterea continuă a rețelei acesteia și, implicit, a cotei de piață?

O asemenea perspectivă ar putea părea idilică, dar se poate demonstra și realizabilă, ba chiar cât se poate de concretă pe piața românească. Totuși, un vechi proverb românesc spune că „socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din târg”. Iar realitatea nu a făcut decât să demonstreze că proverbul și în acest caz este foarte adevărat.

Astfel, clienții care s-au bucurat de luarea unor credite în anumite condiții, au putut constata ulterior că realitatea s-a schimbat, atât obiectiv, cât și subiectiv, trebuind să învețe lecția cursului valutar pe care doar piața îl reglează și aici este vorba nu numai de piața internă, cât și de situația economică internațională, pe care voința actorilor de pe piața internă, de cele mai multe ori, nu au cum să o influențeze și, cu atât mai mult, să o țină sub control. Determinate de necesitățile lor proprii, instituțiile de credit își modifică politica de dobânzi și de comisioane cu urmări vizibile și pentru client. Cum viața nu se află în tipare, nici viitoarea situație materială, socială, familială etc. a clientului în cauză nu poate fi prevăzută, cu atât mai mult ținând seama de perioada lungă pentru care se acordă un credit.

Trebuie înțeleasă relația dintre instituția de credit și client ca fiind foarte strânsă – este un lanț care îi leagă – și în consecință, orice modificare în existența unuia produce consecințe – pozitive sau negative – în existența celuilalt. Iată de ce părțile trebuie să coopereze și fiecare să vadă în celălalt un partener, pe care să-l înțeleagă și să-l respecte. Banca creditoare poate fi surprinsă în planurile sale, când clienții au cunoscut modificări în situația proprie, ceea ce determină imposibilitatea onorării la termen ori în condițiile stabilite a ratelor exigibile. În mod similar, situația băncii poate marca raportul acesteia cu clienții săi. De aceea, fiecăruia trebuie să-i pese de situația și evoluția celuilalt.

Pe lângă buna-credință a părților mai trebuie să existe ceva: un act la care să se raporteze fiecare parte atunci când trebuie să aprecieze relația cu partenerul. Orice

act și, cu atât mai mult un act reglementator poate apărea ca o încorsetare a părților, care nu pot avea decât drepturile înscrise în actul respectiv și sunt ținute de obligațiile prevăzute în acesta. Încorsetarea aparentă este, însă, o regulă care, odată respectată, guvernează raporturile dintre părți, ceea ce le face mai conștiente de urmări. Nu se poate spune că este vorba de o limitare a libertății părților, pentru că ele au avut libertatea de a acționa în cadrul negocierii, ci este vorba de o cunoaștere a unor coordonate în care fiecare poate și trebuie să se manifeste. Acest act este contractul încheiat de părți, care instituie drepturile și obligațiile bilaterale, cu efectele firești rezultate din clauzele actului. La încheierea contractului, trebuie cunoscute, bineînțeles, și temeiurile legale care îl guvernează, respectiv la ce se raportează părțile. Or, aceste temeiuri se află fie într-un act general valabil cum este o reglementare emisă de o autoritate, fie într-un act valabil în relațiile specifice ale respectivei instituții de credit cu clienții săi, care este reglementarea proprie a acestei instituții, fie într-o utilă conlucrare a ambelor tipuri de acte.

Pornind de la asemenea considerente se poate ajunge la înțelegerea necesității reglementării. În primul rând, aceasta trebuie să existe, căci în lipsa unei reglementări relațiile dintre părți devin aleatorii, cu efecte imprezibile pentru acestea. Reglementarea asigură ordine în aceste relații și coerență în tratarea lor. Reglementarea dă certitudine părților că drepturile le sunt statuate și apărute în orice situație ar apărea pe parcursul realizării raportului lor juridic. Reglementarea este, în același timp, instrumentul utilizat de terțul cu rol de a asigura soluționarea neînțelegerilor dintre părți, deoarece aceasta constituie pentru el măsura de apreciere a felului în care se aduce la îndeplinire raportul dintre părți, cât și a modului de respectare a obligațiilor fiecăreia dintre părți.

În acest context se poate ajunge la concluzia că în lipsa unei reglementări și, mai ales, a uneia adecvate scopului urmărit de părți, raportul juridic rămâne fără un fundament care să-i asigure finalitatea. Astfel, se poate concluziona că, pentru ca părțile să poată da concretețe relației dintre ele, ele au nevoie de reglementare.

Într-adevăr, în relația bancă-client, ambele părți se raportează la reglementare și pe baza acesteia își invocă drepturile în perspectiva realizării lor. Solicitarea uneia se bazează pe reglementare, iar răspunsul celeilalte se va adecva în raport de aceeași reglementare.

Când părțile apelează la un arbitraj, cel care îl va realiza va avea nevoie de aceeași reglementare pentru a-și susține verdictul.

Autoritatea de supraveghere prudențială poate aprecia calitatea raportului dintre părți tot în raport de reglementare. Iată de ce este necesară reglementarea. Importanța ei constă tocmai în certitudinea pe care o oferă în relațiile social-economice pe care le reglementează.

Dintr-o asemenea perspectivă se explică atât rolul autorității de reglementare în domeniul bancar, cât și funcția de reglementare de la nivelul fiecărei instituții de credit, iar clientul acesteia va solicita reglementarea spre a o consulta înaintea încheierii raportului juridic. Toți apelează la reglementare fără de care s-ar crea dezordinea, lipsa de încredere între părți și blocarea relațiilor sociale. Conștientizarea acestei nevoi de reglementare oferă tuturor încredere în raporturile în care se implică. Nevoia de reglementare devine o cerință a calității actelor care se realizează într-un sistem organizat, cum este sistemul bancar.

IANFRED SILBERSTEIN
Președintele
Asociației Consilierilor Juridici
din Sistemul Financiar-Bancar